

Michelangelo Buonarroti – všestranný umelec dláta, štetca, kružidla i pera

Spoločne v záhrobí

V kostole *Santa Croce* vo Florencii sú pochovaní obaja. Možno jeden o druhom by povedali a vzájomne vyznali: Všetci ho obdivujú, všetci mu vzdávajú česť. Nesmrteľnú slávu svojho umenia získali Dante i Michelangelo.

Socha ako monument

Ukázal, ako sa pod údermi dláta z kamenného balvana rodí ľudský tvar, vyžarujúci život i oduševnenie. Mohutnosť a strhujúca sila

jeho maľby prekonalí hranice miesta i času. V stavebných plánoch uplatňoval originalitu, veľkorysosť, nápaditosť a objavnosť. Vášnivou poetikou rozporuplného duchovného nepokoja veršoval svoje poznámky. Bol sochárom, aj keď maľoval, navrhoval architektúru alebo písal básne. Miloval ľudskú krásu a vyberal z nej tú najkrajšiu, aby ju spodobil vo svojom umení.

Neskrotený umelec

Michelangelo Buonarroti (6.3.1475–18.2.1564) je ohromujúci svojou výtvarnou univerzalitou – sochy *Dávid*, *Mojžiš* a *Pieta*, maľba klenby a čelnej steny *Sixtínskej kaplnky*, vedenie stavby *Chrámu svätého Petra* s jej kupolou, urbanistické stvárnenie *Kapitolského námestia* v Ríme, hlboké vnútorné básnické obrazy v sonetoch a madrigaloch. Vždy sa snažilo dokonalosť a možno práve preto ju dosiahol. Vedel sa maximálne sústrediť s túžbou vytvoriť jedinečnú hodnotu. Celé jeho dielo je predchnuté vierou v schopnosti človeka, kráčajúceho za unikajúcou krásou. Umenie chápal ako prežívanie tvorby vecí – sôch, obrazov, básní i architektúry. Sochárom bol z vlastného

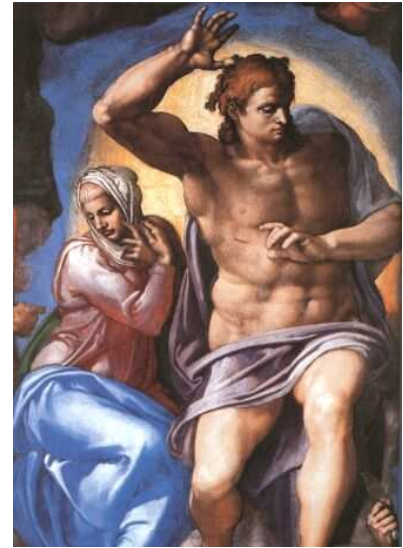
rozhodnutia, fresky maľoval v podstate proti svojej vôli, skoro zadarmo a na príkaz rysoval plány kupoly, jeho sonety sú prejavom osobného vzrušenia a bolesti. Dohromady to znie v jednej tónine: všetko je sústredené a zahrnuté do ľudskej postavy, na často úplne nahé telo človeka, zobrazené v umeleckej forme, monumentálne, nadčasovo, ako prejav neumlčateľnej sily života. Stvární lásku i smrť, dobro i vinu, človeka i Boha. Vo svojej tvorbe nepotreboval pozadie, je tam vždy len myšlienka.

Génius umenia

Michelangelo dramatickým spôsobom umeleckého vyjadrenia v maľbe, sochárstve i poézii obohatil ľudstvo navždy dielom svojich rúk a ducha. Skoro všetky jeho postavy vyžarujú utajenú energiu. Vatikánskou *Pietou* majstrovsky a nadčasovo

vymodeloval hlboké precítenie matky nad obetou syna. Florentský mramorový *Dávid*, vyjadrujúci vznešený a rozvážny postoj mravnej sily a odhodlania pre zdanlivo márný zápas, zatienil slávu všetkých ostatných sôch. Vymaľovanie klenby *Sixtínskej kaplnky* grandióznym využitím architektonického rozdelenia priestoru a výtvarným vyjadrením stvorenia sveta a prvých ľudí zdôraznilo zjavenie gigantickej moci. Obrovská freska *Posledný súd* na oltárnej stene je zachytením dramatickej chvíle zápasu, osudu ľudského pokolenia. Strhujúca sila Michelangelovej kolosálnej tvorby bytostne prekonala hranice miesta i času, stala sa biblickou básňou talianskej renesancie.

Láskavá ruka

Nemožno oddeliť umelca od človeka. Pre Michelangela bolo umenie náboženstvom, vierou jeho života. V súkromí bol nemilosrdne prísny k sebe, namáhavou umeleckou prácou sa vyčerpával až na okraj fyzických síl. Mal rád svoju rodinu, bol pokorný a ponížený k otcovi, mierny k bratom, štedrý pre potreby umenia. Protivili sa mu hostiny a slávnosti: *Sluby, sprepitné a darčeky podkopávajú poctivosť... Niet väčšej škody nad stratený čas.*

Michelangelo Buonarroti zanechal vo formách a v duchu svojich umeleckých diel živé stopy pozemského života, svedomia i mravnosti, búrlivých citov i logicky uvažujúceho rozumu, božského i ľudského fenoménu. Túžil po vzťahu s absolútnom: *Maľovať, tesáť, hrať sa duši s tvarmi už nestačí; len k Láске ľne, čo z kríža pozýva všetkých do rozpätých dlaní.*

Nečakané postrehy

Uveďme aspoň niekoľko myšlienok Michelangela Buonarrotiho:

- *Vo svete existuje iba jeden heroizmus, a to vidieť svet taký, aký je – a milovať ho.*
- *Maličkosti vytvárajú dokonalosť, ale dokonalosť nie je maličkosť.*
- *Cieľom umenia je robiť šťastným... Krása je v očistení od každej zbytočnosti.*
- *Malby sa dajú upraviť rýchlo, ale skúste napraviť svet...*
- *Dobrá maľba sa približuje Bohu a splýva s ním v jedno...*
- *Kto niekoho napodobňuje, nikdy ho neprekoná. Kto nevie dobre pracovať podľa seba, nemôže dobre využiť ani prácu iných.*
- *Boh nás nestvoril preto, aby nás opustil.*

(dmj)

